

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет психології

Кафедра загальної та клінічної психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологічна реабілітація та абілітація засуджених

Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)
Освітня програма “Реабілітаційна психологія”
Спеціалізація 053 “Психологія”
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

Івано-Франківськ – 2020

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Психологічна реабілітація та абілітація засуджених
Викладач (-і)	Кандидат психолог. наук Шкраб'юк Вероніка Степанівна
Контактний телефон викладача	0976128216
Е-mail викладача	veronika.shkrabiuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна/заочна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	кожний 3-й четвер місяця
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Місце навчальної дисципліни визначається фундаментальною роллю для майбутніх психологів знань, вмінь та навичок з організації психологічної діагностики, психокорекції, реабілітації та абілітації засуджених.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення із закономірностями психічної діяльності людини, яка відбуває кримінальне покарання; розкрити значення даного курсу у структурі практичної діяльності психолога; розширити уявлення щодо особливостей застосування психокорекційних та реабілітаційних засобів в роботі з засудженими.</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> -розкрити сутність форм та методів роботи психолога із ув'язненими та засудженими; -охарактеризувати основні технології роботи із засудженими; -сформувані у студентів відповідне ставлення до особи засудженого, що базується на принципах гуманності, толерантності, конфіденційності, максимізації суспільних та особистісних ресурсів для реабілітації засудженого. 	
4. Загальні і фахові компетентності	
<p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, на основі раціонального планування організувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію суб'єктів у сфері психології.</p> <p>ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, знання юридичних та морально-етичних нормативно-регулятивних засад професійної діяльності психолога і готовність неухильно дотримуватись.</p> <p>ЗК12. Здатність і готовність розуміти психологічний зміст суспільних процесів і впливати на них з позицій принципу гуманізму; діяти соціально відповідально та свідомо; ставитись з повагою до мультикультурності та різноманітності</p>	

Фахові компетентності:

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій, аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку, адаптація до нових ситуацій у сфері професійної діяльності.

5. Програмні результати навчання

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, які мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР15. Вміти розробляти та впроваджувати індивідуальну програму психологічної реабілітації.

ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.

6. Організація навчання

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин (денна/заочна)
лекції	16/6
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18/8
самостійна робота	56/76

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8- й семестр	053 Психологія	4 курс	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість год. (денна/заочна)		
	Лекції	Заняття	Самостійна робота

Тема 1. Психологія особистості та середовища засуджених	2/2	2/2	8/10
Тема 2. Особливості психічних станів та намірів засуджених	2/-	2/-	8/10
Тема 3. Психологічний супровід ув'язнених та засуджених, які перебувають в установах виконання покарань	2/-	4/2	8/12
Тема 4. Психодіагностика основних психічних станів ув'язнених та засуджених	2/2	2/2	8/12
Тема 5. Принципи та методи психологічної реабілітації та абілітації засуджених. Програма реабілітації	2/2	42	8/10
Тема 6. Теоретичні основи та принципи психокорекційної роботи з засудженими	2/-	2/-	8/12
Тема 7. Мотиваційний чинник в процесі реабілітації та абілітації засуджених	2/-	2/-	8/10
	ЗАГ.:	14/6	18/8
7. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Змістовий модуль 1 T1, T2 Усне і письмове опитування на семінарських заняттях – 5 б. Контроль самостійної роботи (реферат, письмове повідомлення, презентація, конспекти тощо) – 5 б. Тестування по кожній темі (по 10 балів за 1 тест)</p> <p>Змістовий модуль 2 T3, T4, T5, T6, T7 Усне і письмове опитування на семінарських заняттях – 5 б. Контроль самостійної роботи (реферат, письмове повідомлення, презентація, конспекти тощо) – 5 б. Тестування по кожній темі (по 10 балів за 1 тест) Контрольна робота – 10 б.</p> <p><i>Максимальна кількість балів (ваговий коефіцієнт проміжного результату) за усне та письмове опитування становить 40 балів. Дане число вираховується як середнє арифметичне всіх отриманих оцінок помножене на відповідний коефіцієнт.</i></p> <p><i>Максимальна кількість балів (ваговий коефіцієнт проміжного результату) за контроль самостійної роботи становить 20 балів. Даний коефіцієнт вираховується як загальна оцінка для всіх занять даного виду.</i></p> <p><i>Максимальна кількість балів (ваговий коефіцієнт проміжного результату) за тестування становить 30 балів. Даний коефіцієнт вираховується як загальна оцінка для всіх занять даного</i></p>		

	<p><i>виду.</i></p> <p><i>Максимальна кількість балів (ваговий коефіцієнт проміжного результату) за контрольну роботу становить 10 балів. Даний коефіцієнт вираховується як загальна оцінка для всіх занять даного виду.</i></p> <p>Сумарна кількість – 100 балів.</p>
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Критерії оцінки тестового контролю:</p> <p>9-10 балів «відмінно» - студент дав не менше 90% правильних відповідей;</p> <p>7-8 балів «добре» - студент дав не менше 70% правильних відповідей;</p> <p>5-6 балів «задовільно» - студент дав не менше 50% правильних відповідей;</p> <p>1-4 бали «незадовільно» - студент дав менше 50% правильних відповідей;</p> <p>Критерії оцінки контрольної роботи:</p> <p>10-9 балів «відмінно» - студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей на контрольні запитання, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань.</p> <p>7-8 балів «добре» - студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час письмових відповідей на контрольні запитання, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.</p> <p>5-6 балів «задовільно» - студент загалом володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час письмових відповідей на контрольні запитання, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.</p> <p>1-4 бали «незадовільно» - частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час письмових відповідей на контрольні запитання, допускаючи при цьому суттєві помилки.</p> <p>Поточне усне/письмове опитування проводиться на кожному семінарському занятті.</p> <p>Критерії усного і письмового опитування на семінарських заняттях здійснюються за 5-бальною шкалою.</p> <p>5 балів «відмінно» - ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем, які розглядаються на семінарі. Знання мають бути осмисленими, що виявляється у повноті та адекватності їх пояснення. Вміння підходити до виконання завдань не</p>

лише у форматі репродукції, а й з елементами креативності.

4 бали - «добре» - ставиться за наявність у студента знань щодо більшості питань, які розглядаються на семінарському занятті. Притім, знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент за формою відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).

3 бали «задовільно» - ставиться за наявність у студента фрагментарних знань з теми семінару, які при цьому не завжди точно ним розуміються і недостатньо повно вербалізуються.

1-2 бали «незадовільно» - ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем з теми семінарського заняття, або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.

Критерії оцінки самостійної роботи (презентація, реферат, письмове повідомлення, конспекти тощо):

5 балів (відмінно): тема презентації/реферату/письмового повідомлення актуальна та відзначається практичною значущістю; у роботі здійснено критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; матеріал роботи добре структурований, логічно викладений; роботу оформлено з дотриманням встановлених правил; студент демонструє здатність робити у презентації/рефераті/письмовому повідомленні логічні висновки та узагальнення; проявляє здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання.

4 бали (добре): тема презентації/реферату/письмового повідомлення актуальна; у роботі здійснено аналіз основних аспектів проблеми; використано джерела, які дають змогу розкрити теоретичні й прикладні аспекти теми; матеріал реферату/письмового повідомлення загалом структурований, логічно викладений; оформлення роботи в цілому відповідає встановленим правилам; студент послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викладає матеріал; демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; але не в повній мірі може аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; недостатньо використовує фактичні та статистичні дані.

3 бали (задовільно): тема презентації/реферату/письмового повідомлення не є актуальною; у роботі здійснено поверхневий аналіз основних аспектів проблеми; використані джерела не дають можливості повністю розкрити проблему; презентація/реферат/письмове повідомлення містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність студента зрозуміти її зміст;

робота в цілому оформлена згідно з правилами, але є суттєві недоліки.

2 бали (незадовільно): завдання виконане частково; студент не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно; текст презентації/реферату/письмового повідомлення є повністю ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним презентації/реферату/письмового повідомленню іншого студента на таку ж тему.

1 бал (незадовільно): завдання практично не виконано, складається з окремих малозмістовних тез, які за своїм змістом не відображають суті теми реферату/наукового повідомлення; робота не оформлена, здана не вчасно чи відсутня.

Завдання на самостійну роботу (терміни виконання – згідно розкладу):

Тема 1. Психологія особистості та середовища засуджених

Реферат/письмове повідомлення/презентація

1. Психологічні аспекти вивчення мотивації агресивної поведінки жінок засуджених до позбавлення волі.

2. Психологічними особливостями засуджених різного віку та статі

Тема 2. Особливості психічних станів та намірів засуджених

Реферат/письмове повідомлення/презентація

Визначте особливості прояву характеру засуджених в місцях позбавлення волі

Психологічні аспекти розвитку позитивно спрямованих потреб засуджених

Тема 3. Психологічний супровід ув'язнених та засуджених, які перебувають в установах виконання покарань

Реферат/письмове повідомлення/презентація

Окресліть напрямки психологічної роботи з засудженими «групи ризку» (на вибір студента).

Динаміка адаптації засуджених на різних етапах відбування покарання

Тема 4. Психодіагностика основних психічних станів ув'язнених та засуджених

Реферат/письмове повідомлення/презентація

Особливості психодіагностичної роботи з новоприбулими засудженими

Підмір методів діагностики різних станів засуджених (на вибір студента)

	<p>Тема 5. Принципи та методи психологічної реабілітації та абілітації засуджених Скласти програму реабілітації засуджених</p> <p>Тема 6. Теоретичні основи та принципи психокорекційної роботи з засудженими Скласти програму психокорекції засуджених</p> <p>Тема 7. Мотиваційний чинник в процесі реабілітації та абілітації засуджених Підібрати техніти, методи активізації мотивації, особистісних ресурсів засуджених</p>
Семінарські заняття	<p>Теми семінарських занять:</p> <p>Тема 1. Психологія особистості та середовища засуджених</p> <p>Тема 2. Особливості психічних станів та намірів засуджених</p> <p>Тема 3. Психологічний супровід ув'язнених та засуджених, які перебувають в установах виконання покарань</p> <p>Тема 4. Психодіагностика основних психічних станів ув'язнених та засуджених</p> <p>Тема 5. Принципи та методи психологічної реабілітації та абілітації засуджених</p> <p>Тема 6. Теоретичні основи та принципи психокорекційної роботи з засудженими</p> <p>Тема 7. Мотиваційний чинник в процесі реабілітації та абілітації засуджених</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Підсумковий контроль у формі заліку здійснюється на основі оцінювання рівня досягнення програмних результатів студентами і зарахування всіх виконаних ними завдань. Для цього отримані бали сумуються, а їх кількість повинна бути не меншою, ніж 50 балів.
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю - залік; Форма здачі визначається згідно положень та наказів ректорату.
8. Політика навчальної дисципліни	
<p>Викладання курсу та взаємодія із студентом ґрунтується на принципах академічної доброчесності.</p> <p>Відвідування занять. Студент виконує завдання, які зазначено у програмі (силабусі) вчасно. Студент, який пропустив 65% занять без поважних причин – не допускається до заліку. Студент, який пропустив заняття з поважної причини, має право відпрацювати його (переписати контрольну роботу, виконати самостійну роботу, тестові завдання тощо). Студенти, які слухають дисципліну зобов'язані відпрацювати заняття/тестування/невиконаний обсяг робіт. У випадку невиконання студентами вищеозначених вимог, запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) студент буде недопущений до заліку (у разі якщо він не відпрацює пропущені заняття і не виконає обов'язкову навчальну програму). Негативні оцінки (1-2 бали) не відпрацьовуються. Ті студенти, які не виконали завдання для самостійної роботи вчасно повинні їх виконати, однак оцінка при цьому буде знижена на 1 бал.</p> <p>У випадку невиконання навчального плану з дисципліни або отримання незадовільної залікової оцінки студент має можливість перездачі заліку за талоном №2, у разі незадовільної оцінки пропонується перездача за талоном №3 з комісією. Якщо спроби не дали позитивного</p>	

результату, викладач пропонує студентів повторне вивчення дисципліни.

9. Рекомендована література

Базова

1. Ведення випадку в роботі з засудженими фахівців служби пробації : метод. рекомендації / [І. Яковець, О. Янчук, А. Волік та ін.]. К.: МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», 2015. 134 с.
2. Журавель Т. В. Соціально-педагогічна робота з неповнолітніми в установах пенітенціарної системи / Т. В. Журавель // Соціальна педагогіка: навч. посібник / За заг. ред. О. В. Безпалько; Авт.-кол. О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, Т. Г. Веретенко та ін.: – К. : Академвидав, 2013. 312 с.
3. Кравець Р. С. Пенітенціарна психологія. Навч. посібник / Р. с. Кравець – К. : Алерта, 2018. 2018. 110 с.
4. Лисенко М. І. Забезпечення права на працю засуджених в умовах ізоляції // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція. – 2015. № 13. Том 2. С. 78- 80.
5. Підготовка до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, у тому числі неповнолітніх: метод. посібник / За ред. Т. В. Журавель, Ю. В. Пилипас ; Авт.-кол.: В. М. Вовк, Т. В. Журавель, В. М. Калівошко та ін. – К. : Версо-04, 2012. 168 с.

Допоміжна:

1. Ягунов Д. В. Пенітенціарна система України : історичний розвиток, сучасні проблеми та перспективиреформування : монографія. – Одеса, Фенікс, 2011.
2. Караман О. Л. Теорія і методика соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми засудженими в пенітенціарних закладах України : дис. ... доктора педагогічних наук : спец. 13.00.05 „Соціальна педагогіка” / Олена Леонідівна Караман. Луганськ, 2013. 440 с.

Викладач – Шкраб'юк Вероніка Степанівна